

**ДЕРЖАВНИЙ ВИЩИЙ НАВЧАЛЬНИЙ ЗАКЛАД
«УЖГОРОДСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ»
СТОМАТОЛОГІЧНИЙ ФАКУЛЬТЕТ
Кафедра терапевтичної стоматології**

«ЗАТВЕРДЖУЮ»

декан стоматологічного факультету

д.мед.н., проф. Костенко Є.Я.

«24» червня 2021 року

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

“Основи стоматології”

для студентів 5 курсу медичного факультету / IX–X семестр /

Рівень вищої освіти	Магістр
Галузь знань	22 «Охорона здоров'я»
Спеціальність	222 «Медицина»
Предметна спеціальність (Спеціалізація)	«Медицина»
Освітня програма	«Лікувальна справа»
Статус дисципліни	Обов'язкова
Мова навчання	Українська, англійська

Робоча програма навчальної дисципліни «**Основи стоматології**» для здобувачів вищої освіти галузі знань **22 «Охорона здоров'я»** спеціальності **222 «Медицина»** предметної спеціальності (спеціалізації) «**Медицина**» освітньої програми «**Лікувальна справа**».

Розробники: завідувач кафедри терапевтичної стоматології, к.мед.н., доцент Горзов Людмила Федорівна, ст.викл. кафедри терапевтичної стоматології Гангур І.Ю.

Робочу програму розглянуто та затверджено на засіданні кафедри *терапевтичної стоматології*

протокол № 9 від « 15 » червня 2021р.

Завідувач кафедри

доц. Горзов Л.Ф.

Схвалено науково-методичною комісією стоматологічного

факультету протокол № 10 від « 23 » 06 2021 р.

Голова науково-методичної комісії

проф. Клітинська О.В.

Горзов Л.Ф., 2021р.

ДВНЗ «Ужгородський національний університет», 2021р.

1. ОПИС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Найменування показників	Розподіл годин за навчальним планом
	Денна форма навчання
Кількість кредитів ЄКТС – 1,5	Рік підготовки:
Загальна кількість годин – 45	5-й
Кількість модулів – 1	Семестр:
Тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних – 20	9-й / 10-й
	Лекції:
	10
	Практичні (семінарські):
	10
Вид підсумкового контролю: залік	Лабораторні:
	0
Форма підсумкового контролю: усна	Самостійна робота:
	25

2. МЕТА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Метою вивчення клінічного курсу «**Основи стоматології**» для студентів 5-го курсу медичного факультету є підготовка майбутніх лікарів, здатних застосовувати знання з патології порожнини рота та щелепно-лицевої ділянки у процесі подальшого навчання та професійній діяльності відповідно до принципів доказової медицини; діагностувати і надавати доспеціалізовану допомогу в лікуванні захворювань порожнини рота та щелепно-лицевої ділянки.

Відповідно до освітньої програми, вивчення дисципліни сприяє формуванню у здобувачів вищої освіти таких компетентностей:

2. інтегральна:

Здатність клінічно мислити, вміти діагностувати, диференціювати та лікування захворювання зубів. Використовувати сучасні методи для лікування.

3. загальні (ЗК):

- здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу з метою виявлення педагогічних проблем і виробляти рішення щодо їх усунення (ЗК-1);
- здатність застосовувати знання на практиці (ЗК-2);
- уміння працювати із сучасною технікою (ЗК-3);
- здатність до опанування новими знаннями та продовження професійного розвитку (ЗК-4);
- уміння спілкуватися, включаючи усну та письмову комунікацію українською та принаймні однією із іноземних мов (ЗК-5);
- уміння організувати власну діяльність та ефективно управляти часом (ЗК-6);
- знання та розуміння з предметної області у професії викладача математики та інформатики (ЗК-7);
- здатність до використання інформаційних і комунікаційних технологій у навчально-виховному процесі (ЗК-8);
- набуття гнучкого мислення, відкритість до застосування стоматологічних знань та компетентностей в широкому діапазоні можливих місць роботи та повсякденному житті (ЗК-9);
- здатність до міжособистісного спілкування, здатність до самокритики, навички роботи в команді (ЗК-10);
- навички планування та управління часом (ЗК-11);
- уміння і здатність до прийняття рішень (ЗК-12);
- дотримання етичних принципів, здатність цінувати різноманіття та мультикультурність (ЗК-13);
- здатність до критичного мислення, навички обдумування (ЗК-14).

4. фахові (спеціальні, предметні):

- здатність ефективно працювати в областях педагогіки, психології, математики та інформатики (ФК-1);
- здатність працювати з інформацією і знаннями з освітніх проблем (ФК-2);
- працювати з колегами, учнями, практикантами, стажистами, іншими колегами та партнерами в медицині, що включає в себе здатність аналізувати складні ситуації, що стосуються лікування хворих (ФК-3);
- робота із спільнотою – на місцевому, регіональному, національному, європейському і широкому глобальному рівнях, включаючи розвиток відповідних професійних цінностей і здатності осмислювати результати навчання (ФК-4);
- здатність демонструвати глибокі знання з терапевтичної стоматології (ФК-5);
- здатність правильно поставити діагноз та провести лікування пацієнтів (ФК-6);
- здатність демонструвати на фантомах вміння застосовувати основний стоматологічний інструментарій, матеріали та використовувати стоматологічне обладнання в терапевтичній стоматології (ФК-7);

– здатність демонструвати на фантомах виконання стоматологічних маніпуляцій при лікуванні зубів (ФК-8)

ПЕРЕДУМОВИ ДЛЯ ВИВЧЕННЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Передумовами вивчення навчальної дисципліни «**Основи стоматології**» є опанування таких навчальних дисциплін (НД) освітньої програми (ОП):

анатомія людини;
гістологія, ембріологія та цитологія,
патологічна анатомія,
вірусологія та імунологія,
біологічна та біоорганічна хімія,
клінічна фармакологія,
мікробіологія,
дерматологія.

3. ОЧІКУВАНІ РЕЗУЛЬТАТИ НАВЧАННЯ

Відповідно до освітньої програми «**Основи стоматології**», вивчення навчальної дисципліни повинно забезпечити досягнення здобувачами вищої освіти таких програмних результатів навчання (ПРН):

Програмні результати навчання	Шифр ПРН
Знання: – основи наукових досліджень, методики лікування основних стоматологічних захворювань; – методики роботи з колективом; – навички критичного мислення, розрізнення оціночних та емпіричних тез; – навички логічного, послідовного й аргументованого викладу думки; – навички самонавчання та самоорганізації; – навички усної та письмової комунікації українською та англійською мовами.	ПРН-1 ПРН-1.1 ПРН-1.2 ПРН-1.3 ПРН-1.4 ПРН-1.5 ПРН-1.6
Когнітивні уміння та навички з предметної області: – вирішувати завдання, що відповідають його кваліфікації, зазначеної у освітньому стандарті; – вміти стимулювати пацієнтів на лікування з урахуванням психолого-педагогічних вимог; – вміти аналізувати власну діяльність, з метою її удосконалення та підвищення своєї кваліфікації; – володіти основними поняттями в терапевтичній стоматології;	ПРН-2 ПРН-2.1 ПРН-2.2 ПРН-2.3 ПРН-2.4
Практичні навички з предметної області, здатності: – систематично підвищувати свою професійну майстерність; – використовувати новітні освітні технології, програмне забезпечення й сучасні технічні засоби навчання; – здатність використовувати інноваційні методики лікування.	ПРН-3 ПРН-3.1 ПРН-3.2 ПРН-3.3

Очікувані результати навчання, які повинні бути досягнуті здобувачами освіти після опанування навчальної дисципліни «**Основи стоматології**»:

Очікувані результати навчання з дисципліни	Шифр ПРН
4. Володіння морально-деонтологічними принципами медичного фахівця та принципами фахової субординації.	ПРН-4
5. Вміння застосовувати основний стоматологічний інструментарій, матеріали та стоматологічне обладнання в терапевтичній стоматології.	ПРН-5
6. Знати:	ПРН-6
- Організацію стоматологічної допомоги в Україні, роботи спеціалізованих стоматологічних закладів.	ПРН-6.1
- Епідеміологію стоматологічних захворювань в Україні.	ПРН-6.2
- Етіологію та клініку основних стоматологічних захворювань зубів, пародонта, слизової оболонки порожнини рота та щелепно-лицевої ділянки дітей та дорослих, а також їх ускладнень.	ПРН-6.3
- Прояви в порожнині рота інфекційних захворювань дітей та дорослих, захворювань крові, ендокринної патології, захворювань ШКТ, ССС, гіповітамінозів, шкірних та венеричних хвороб. Професійні ураження СОПР.	ПРН-6.4
- Невідкладні стани в стоматології та організацію допомоги	ПРН-6.5
- Принципи лікування основних стоматологічних захворювань	ПРН-6.6
- Знеболення, його види та показання до застосування.	ПРН-6.7
- Послідовність виконання дій під час операції видалення зуба.	ПРН-6.8
- Клінічну картину травм порожнини рота та щелепно-лицевої ділянки, першу допомогу, догляд та харчування таких хворих.	ПРН-6.9
- Особливості клінічного перебігу онкологічних захворювань і значення їх ранньої діагностики.	ПРН-6.10
- Профілактику захворювань зубів, пародонта, слизової оболонки порожнини рота та щелепно-лицевої ділянки.	ПРН-6.11
- Медичну етику та деонтологію.	ПРН-6.12
	ПРН-6.13
7. Вміти виконувати практичні навички:	ПРН-7
- Оцінювати стоматологічний статус пацієнта, його взаємозв'язок з соматичними захворюваннями та загальним статусом організму.	ПРН-7.1
- Скласти план обстеження хворого та аналізувати дані лабораторних обстежень при типовому перебігу найбільш поширених захворюваннях зубів, пародонта, слизової оболонки порожнини рота, щелепно-лицевої ділянки та їх ускладненнях.	ПРН-7.2
- Діагностувати та надавати медичну (доспеціалізовану) допомогу при невідкладних станах при захворюваннях зубів, пародонта, слизової оболонки порожнини рота, щелепно-лицевої ділянки та їх ускладненнях згідно списку ОКХ.	ПРН-7.3
- Визначати етіологічні та патогенетичні фактори розвитку основних стоматологічних захворювань.	ПРН-7.4
- Проводити диференціальну діагностику, обґрунтовувати і сформулювати попередній діагноз основних стоматологічних захворювань.	ПРН-7.5
- Проводити діагностику, оцінку загального статусу, формулювати попередній діагноз при травмах щелепно-лицевої ділянки, у тому числі від вогнестрільних та осколкових поранень.	ПРН-7.6
- Визначити тактику первинної допомоги при травмах щелепно-лицевої ділянки, у тому числі від вогнестрільних та осколкових поранень.	ПРН-7.7
- Проводити ранню діагностику, оцінку загального статусу,	ПРН-7.8

формулювати попередній діагноз при передракових та онкологічних захворюваннях порожнини рота та щелепно-лицевої ділянки. - Виявляти різні клінічні варіанти та ускладнення найбільш поширених захворювань зубів, пародонта, слизової оболонки порожнини рота та щелепно-лицевої ділянки. - Визначити тактику ведення пацієнтів при захворюваннях органів порожнини рота і тканин щелепно-лицевої ділянки та їх ускладненнях, пов'язаних із загально соматичними захворюваннями. - Проводити діагностику, оцінку загального статусу, формулювати попередній діагноз при вроджених вадах порожнини рота та щелепнолицевої ділянки. - Проводити медичні маніпуляції у хворих згідно списку ОКХ. - Планувати заходи первинної профілактики стоматологічних захворювань у населення. - Демонструвати володіння морально-деонтологічними принципами медичного фахівця та принципами фахової субординації у медицині.	ПРН-7.9 ПРН-7.10 ПРН-7.11 ПРН-7.12 ПРН-7.13 ПРН-7.14
--	--

5. ЗАСОБИ ДІАГНОСТИКИ ТА КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ НАВЧАННЯ

Засоби оцінювання та методи демонстрування результатів навчання

Засобами оцінювання та методами демонстрування результатів навчання з навчальної дисципліни є:

1. індивідуальна теоретична співбесіда (опитування) ;
 2. тестовий контроль відповідно до етапів заняття (II-III рівнів) ;
 3. вирішення типових задач відповідно до етапів заняття (II-III рівнів складності);
 4. контроль та корекція рівня професійних вмінь та навичок підсумкового етапу заняття :
- індивідуальний контроль навичок та їх результатів ;
 - аналіз та оцінка результатів клінічної роботи ;
 - 5. контроль підсумків ;
 - 6. поточний контроль ;
 - 7. залік ;

Викладання дисципліни забезпечується наступними методами:

1. **вербальні**, що забезпечують сприймання і засвоєння знань студентами (лекція, пояснення, розповідь, бесіда, інструктаж);
2. **наочні** (спостереження, ілюстрація, демонстрація);
3. **практичні** для застосування знань і набуття й закріплення умінь і навичок (різні види стоматологічних маніпуляцій на фантомах, виконання мануальних робіт (ліпка з пластиліну, різьблення з пластичних мас тощо);
4. **перевірки й оцінювання знань, умінь і навичок**;
5. **інноваційні методи навчання**: ділова гра, кейс-метод.
6. **заохочення** за наукові публікації або призові місця за участь у олімпіаді з дисциплін серед ВНЗ України, студентських конференціях тощо.

Максимальна ефективність навчання досягається за умови системного поєднання даних методів.

Форми контролю та критерії оцінювання результатів навчання

Форми поточного контролю:

Поточний контроль здійснюється на кожному практичному занятті відповідно конкретним цілям, під час індивідуальної роботи викладача зі студентом для тих тем, які студент опрацює самостійно і які не входять до структури практичного заняття.

Теоретичні знання:

1. Індивідуальне усне опитування теоретичного матеріалу або теоретична співбесіда.

2. Письмовий теоретичний контроль.

Практичні навички та вміння:

3. Індивідуальний контроль практичних навичок та їх результатів на фантомі.

Форма модульного контролю:

Модульний контроль (МК) проводиться на заключному практичному занятті модулю (за розкладом). МК складається студентом за умови відсутності академічної заборгованості (практичні заняття) з дисципліни «Основи стоматології» та за умови набору мінімальної кількості балів за поточну успішність (не менше 36, що відповідає за національною шкалою оцінці «3»).

Теоретичні знання:

1. Індивідуальне усне опитування.

2. Письмове вирішення тестових завдань.

3. Письмовий теоретичний контроль.

Практичні навички та вміння:

4. Індивідуальний контроль практичних навичок та їх результатів на фантомі.

Форма підсумкового семестрового контролю:

Підсумковий семестровий контроль проводиться за розкладом. Складається студентом за умови відсутності академічної заборгованості (лекції та практичні заняття) з дисципліни «Основи стоматології».

Теоретичні знання та практичні навички:

1. Письмове вирішення тестових завдань.

2. Індивідуальне усне опитування теоретичного матеріалу.

3. Індивідуальний контроль практичних навичок та їх результатів на фантомі.

Максимальна кількість балів, що присвоюється студентам при засвоєнні кожного модуля (залікового кредиту) – **100**, в тому числі за поточну навчальну діяльність – **60** балів, за результатами модульного підсумкового контролю – **40** балів. При засвоєнні кожної теми модуля за поточну навчальну діяльність студента виставляються оцінки за 4-ри бальною (традиційною) шкалою, які потім конвертуються в бали залежно від кількості тем у модулі таким чином:

Традиційна оцінка	Конвертація в бали
	Модуль № 1
“5”	11
“4”	9
“3”	7
“2”	0
Кількість тем в модулі	5

Вага кожної теми в межах одного модуля має бути однаковою.

Мінімальна кількість балів, яку може набрати студент при вивченні модуля вираховується шляхом множення кількості балів, що відповідають оцінці “3” на кількість тем у модулі з додаванням балів за індивідуальну самостійну роботу.

Оцінювання індивідуальної самостійної роботи

Кількість балів за індивідуальну самостійну роботу студента (ICPC) вираховується як різниця між максимальною кількістю балів за поточну навчальну діяльність (60 балів) і максимальною кількістю балів за поточну успішність студента при засвоєнні тем модуля. Бали за ICPC нараховуються при успішному її захисті.

Розподіл балів, які отримують здобувачі вищої освіти (модуль 1)

Поточне оцінювання та самостійна робота						T5 Модульний контроль	Сума
T1	T2	T3	T4	T5	ICPC	40	100
11	11	11	11	11	5		

Максимальна кількість балів, яку може набрати студент при вивченні модуля I, вираховується шляхом множення кількості балів (11), що відповідають оцінці “5” на кількість тем (5) і становить **55** балів.

За **ICPC** (індивідуальну самостійну роботу студента, що включає підготовку огляду наукової літератури, написання схем, навчальних таблиць, розв’язування ситуаційних задач) при успішному її захисті студенту нараховується ще додатково 5 балів.

Таким чином **максимальна кількість** балів, яку може набрати студент при вивченні модуля I становить **60 (55+5)** балів.

Мінімальна кількість балів, яку може набрати студент при вивченні модуля I є **критерієм допуску** до модульного підсумкового контролю, вираховується шляхом множення кількості балів (7), що відповідають оцінці “3” на кількість тем у модулі (5) та додавання балів (1), що відповідають оцінці “3” за ICPC, і становить **36** балів.

Оцінювання окремих видів навчальної роботи з дисципліни

Вид діяльності здобувача вищої освіти	Модуль 1	
	Кількість	Максимальна кількість балів (сумарна)
Практичні (семінарські) заняття	5	55
Індивідуальна самостійна робота студента (ICPC)	1	5
Модульна контрольна робота	1	40
Разом		100

Критерії оцінювання модульної контрольної роботи

Форми модульного контролю	Конвертація у бали традиційних оцінок			
	«5»	«4»	«3»	«2»
Усне опитування/ письмовий	30 - 27	26 - 22	21 - 18	0

теоретичний контроль				
Письмове тестування	10 - 9	8 - 7	7 - 6	0
	40 - 36	35 - 29	28 - 24	0

Таким чином **максимальна кількість** балів, яку може набрати студент за модульну контрольну роботу становить **40** балів, що відповідає оцінці «5».

Мінімальна кількість балів, яку може набрати студент за модульну контрольну роботу становить **24** бали, що в свою чергу відповідає оцінці «3»

Критерії оцінювання підсумкового семестрового контролю

Оцінка за підсумковий семестровий контроль визначається як середнє арифметичне отриманих балів за модулі.

Конвертація кількості балів з дисципліни у оцінки за шкалами ECTS та 4-ри бальною (традиційною)

Оцінка ECTS	Статистичний показник
A	Найкращі 10% студентів
B	Наступні 25% студентів
C	Наступні 30% студентів
D	Наступні 25% студентів
E	Останні 10% студентів

Відсоток студентів визначається на виборці студентів даного курсу в межах відповідної спеціальності.

Кількість балів з дисципліни, яка нарахована студентам, конвертується у 4-ри бальну шкалу таким чином:

Конвертація рейтингового балу у шкалу успішності ECTS

ФОРМИ КОНТРОЛЮ

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка за шкалою ECTS	Оцінка за національною шкалою	
		Для диф. заліку, практики	для заліку
90-100	A	відмінно	зараховано
82-89	B	добре	
74-81	C		
64-73	D	задовільно	
60-63	E		
35-59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання	не зараховано з можливістю повторного складання

0-34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни
------	---	--	---

Примітка: за звичайний (недиференційований) залік національна оцінка “зараховано” відповідає оцінці від 60 до 100 балів за 100-бальною шкалою, а оцінка “не зараховано” - від 35 до 59 балів.

Оцінка з дисципліни **FX (“2”)** виставляється студентам, яким не зараховано хоча б один модуль з дисципліни після завершення її вивчення.

Оцінка **F (“1”)** виставляється студентам, які набрали мінімальну кількість балів за поточну навчальну діяльність, але не склали підсумковий модульний контроль. Вони мають право на повторне складання підсумкового модульного контролю, але не більше 2-х разів, під час зимових канікул та протягом 2-х додаткових тижнів після закінчення весняного семестру за графіком, затвердженим ректором.

Студенти, які одержали оцінку F по завершенні вивчення дисципліни (не виконали навчальну програму хоча б з одного модуля або не набрали за поточну навчальну діяльність з модуля мінімальну кількість балів) повинні пройти повторне навчання за індивідуальним навчальним планом.

Оцінка «ВІДМІННО»

виставляється студенту, який володіє глибокими та систематичними знаннями по пропедевтиці терапевтичної стоматології у відповідності з навчальною програмою, засвоїв основну, додаткову літературу та лекційний курс. Студент, що претендує на відмінну оцінку мусить розуміти клінічне та практичне значення пропедевтики терапевтичної стоматології, її зв'язок з іншими медичними дисциплінами. Він уміє пов'язати матеріал даної теми з вивченими раніше розділами, знає хід та послідовність самостійної роботи для виконання практичного завдання, виявляє елементи творчого мислення. Студент обов'язково повинен знати принципи фантомного курсу, передбачених програмою згідно переліку «практичних навичок».

Оцінку «ДОБРЕ»

заслуговує студент, що повністю володіє програмним матеріалом, засвоїв основну навчальну літературу, лекційний курс та практичні заняття, може самостійно виконати мінімум практичних навичок.

Оцінку «ЗАДОВІЛЬНО»

заслуговує студент, який знає лише основи програмного матеріалу в об'ємі, достатньому для подальшого навчання на стоматологічному факультеті та для виконання роботи по професії лікаря-стоматолога. Студент зазнає труднощів при виконанні практичної роботи і не в повному обсязі оволодіває необхідними практичними навичками. Під час модульного контролю допускає помилки, які виправляє за допомогою викладача.

Оцінка «НЕЗАДОВІЛЬНО»

виставляється студенту, що має суттєві прогалини у знаннях програмного матеріалу, не володіє потрібними практичними навичками. Оцінка «незадовільно» виставляється студентам, які не придатні продовжити навчання на стоматологічному факультеті та виконувати свої професійні обов'язки без додаткового засвоєння пропедевтики терапевтичної стоматології.

6. ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

6.1 ЗМІСТ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

IX/X семестр

1,5 кредити

Тема 1. Методи обстеження стоматологічних хворих. Хвороби зубів (карієс, пульпіт, періодонтит), пародонту і слизової оболонки ротової порожнини.

Тема 2. Операція видалення зуба. Показання, протипоказання, знеболювання, інструментарій. Етапи операції, ускладнення.

Тема 3. Запальні одонтогенні захворювання щелепно-лицевої ділянки. Шляхи розповсюдження інфекції з щелепно-лицевої ділянки.

Тема 4. Травматологія щелепно-лицевої ділянки. Діагностика, перша допомога потерпілим, транспортна іммобілізація при переломах щелеп. Невідкладні стани в стоматології.

Тема 5. Пухлиноподібні стани та доброякісні пухлини щелепно-лицевої ділянки. Злоякісні пухлини щелепно-лицевої ділянки.

Модульний контроль. Захист історії хвороби.

Залік.

6.2. СТРУКТУРА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин				
	Форма навчання:				
	Усього	у тому числі			
лекції		практичні (семінарські)	лабораторні	Індивідуальна, самостійна робота	
ІХ-й/ Х-й семестр					
Модуль 1					
Тема 1.Методи обстеження стоматологічних хворих. Хвороби зубів (карієс, пульпіт, періодонтит), пародонту і слизової оболонки ротової порожнини.		10	2	0	5
Тема 2.Операція видалення зуба. Показання, протипоказання, знеболювання, інструментарій. Етапи операції, ускладнення.			2	0	5
Тема 3.Запальні одонтогенні захворювання щелепно-лицевої ділянки. Шляхи розповсюдження інфекції з щелепно-лицевої ділянки.			2	0	5
Тема 4.Травматологія щелепно-лицевої ділянки. Діагностика, перша допомога потерпілим, транспортна іммобілізація при переломах щелеп. Невідкладні стани в стоматології.			2	0	5
Тема 5.Пухлиноподібні стани та доброякісні пухлини щелепно-лицевої ділянки. Злоякісні пухлини щелепно-лицевої ділянки. Модульний контроль. Захист історії хвороби. Залік.			2	0	5
Разом за модуль		10	10	0	25
Разом за семестр		10	10	0	25
Усього годин		10	10	0	25

6.3. ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН ЛЕКЦІЙ

№ з/п	Тема лекції	Кількість годин
1	Методи обстеження стоматологічних хворих. Хвороби зубів (карієс, пульпіт, періодонтит), пародонту і слизової оболонки ротової порожнини.	2
2	Операція видалення зуба. Показання, протипоказання, знеболювання, інструментарій. Етапи операції, ускладнення.	2
3	Запальні одонтогенні захворювання щелепно-лицевої ділянки. Шляхи розповсюдження інфекції з щелепно-лицевої ділянки.	2
4	Травматологія щелепно-лицевої ділянки. Діагностика, перша допомога потерпілим, транспортна іммобілізація при переломах щелеп. Невідкладні стани в стоматології.	2
5	Пухлиноподібні стани та доброякісні пухлини щелепно-лицевої ділянки. Злоякісні пухлини щелепно-лицевої ділянки.	2
	Всього за IX/X семестр	10
Разом		10

6.4. ТЕМИ ПРАКТИЧНИХ (СЕМІНАРСЬКИХ, ЛАБОРАТОРНИХ) ЗАНЯТЬ

«Основи стоматології» 5 курс

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
		денна
Модуль 1.		
1	Методи обстеження стоматологічних хворих. Хвороби зубів (карієс, пульпіт, періодонтит), пародонту і слизової оболонки ротової порожнини.	2
2	Операція видалення зуба. Показання, протипоказання, знеболювання, інструментарій. Етапи операції, ускладнення.	2
3	Запальні одонтогенні захворювання щелепно-лицевої ділянки. Шляхи розповсюдження інфекції з щелепно-лицевої ділянки.	2
4	Травматологія щелепно-лицевої ділянки. Діагностика, перша допомога потерпілим, транспортна іммобілізація при переломах щелеп. Невідкладні стани в стоматології.	2
5	Пухлиноподібні стани та доброякісні пухлини щелепно-лицевої ділянки. Злоякісні пухлини щелепно-лицевої ділянки. Модульний контроль. Захист історії хвороби. Залік.	2
	Всього за IX/X семестр	10
Разом		10

6.5. САМОСТІЙНА РОБОТА

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
		денна
IX/X Семестр		
1.	Підготовка до практичних занять – теоретична підготовка та опрацювання практичних навичок.	5
2.	Самостійне опрацювання тем, які не входять до плану аудиторних занять:	7
	2.1. Класифікація карієсу. Теорія розвитку карієсу. Клінічні прояви карієсу, пульпіту, періодонтиту.	1
	2.2.Захворювання слизової оболонки порожнини рота. Класифікація. Стоматити. Лейкоплакія. Етіологія, патогенез.	1
	2.3. Іннервація верхньої та нижньої щелеп. Види місцевого ін'єкційного та неін'єкційного знеболювання при операції видалення зубів на верхній та нижній щелепах, амбулаторних втручаннях на м'яких тканинах щелепно-лищевої ділянки.	1
	2.4. Топографічна анатомія клітковинних просторів щелепно-лищевої ділянки. Ускладнення розповсюдження флегмон щелепно-лищевої ділянки – сепсис, медіастеніт, тромбоз вен обличчя, синусотромбоз.	1
	2.5. Запальні захворювання щелепно-лищевої ділянки. Діагностика, перша допомога потерпілим, транспортна іммобілізація при переломах щелеп. Взаємозв'язок одонтогенної інфекції з соматичними захворюваннями.	1
	2.6. Травматологія. Лікування переломів щелеп. Ускладнення при переломах кісток лицевого скелету (кровотеча, асфіксія, шок). Поєднані пошкодження щелепно-лищевої ділянки і черепа. Догляд і харчування хворих. Вроджені і набуті дефекти щелепно- лищевої ділянки. Принципи відновлювальної і пластичної хірургії.	1
	2.7. Принципи тимчасової непрацездатності при запальних захворюваннях, ушкодженнях м'яких тканин обличчя. Критерії працездатності. Основи судової та криміналістичної стоматології.	1
3.	Індивідуальна СРС – огляд навчально-методичної літератури, написання рефератів, проведення наукових досліджень.	10
4.	Підготовка до підсумкового контролю модуля 1	3
	Разом	25

6.6. ІНДИВІДУАЛЬНІ ЗАВДАННЯ

- а) використання орієнтовних карт, для організації самостійної роботи з метою :
1. оволодіння індивідуальними прийомами переробки великих обсягів інформації з терапевтичної стоматології ;
 2. опанування універсальними прийомами структурування матеріалу ;
 3. визначення логічних зв'язків між елементами теоретичної інформації;
 4. орієнтування на конкретні форми фіксації результатів.
- б) самостійний пошук нових невідомих даних про методи препарування твердих тканин зуба.
- в) використання експериментальних лабораторних методів дослідження з матеріалознавства в терапевтичній стоматології.
- г) науково-дослідна робота студента.

" ОСНОВИ СТОМАТОЛОГІЇ " 5 курс ПЕРЕЛІК КОНТРОЛЬНИХ ЗАПИТАНЬ ДЛЯ ЗАЛІКУ

1. Об'єктивна частина обстеження стоматологічного хворого.
2. Суб'єктивна частина обстеження стоматологічного хворого.
3. Додаткові методи обстеження стоматологічного хворого.
4. Початковий гострий карієс: етіологія, клініка, діагностика, диференціальна діагностика та лікування.
5. Початковий хронічний карієс: етіологія, клініка, діагностика, диференціальна діагностика та лікування.
6. Поверхневий гострий карієс: етіологія, клініка, діагностика, диференціальна діагностика та лікування.
7. Поверхневий хронічний карієс: етіологія, клініка, діагностика, диференціальна діагностика та лікування.
8. Гострий середній карієс: етіологія, клініка, діагностика, диференціальна діагностика та лікування.
9. Хронічний середній карієс: етіологія, клініка, діагностика, диференціальна діагностика та лікування.
10. Гострий глибокий карієс: етіологія, клініка, діагностика, диференціальна діагностика та лікування.
11. Хронічний глибокий карієс: етіологія, клініка, діагностика, диференціальна діагностика та лікування.
12. Гіперемія пульпи: етіологія, клініка, діагностика, диференціальна діагностика, лікування.
13. Гострий травматичний пульпіт: етіологія, клініка, діагностика, диференціальна діагностика, вибір методу лікування.
14. Гострий частковий (вогнищевий) пульпіт: етіологія, клініка, діагностика, диференціальна діагностика, лікування.
15. Гострий загальний (дифузний) пульпіт: етіологія, клініка, діагностика, диференціальна діагностика, лікування.
16. Гострий гнійний пульпіт: етіологія, клініка, діагностика, диференціальна діагностика, вибір методу лікування. Перша допомога.
17. Хронічний простий (фіброзний) пульпіт: етіологія, клініка, діагностика, диференціальна діагностика, лікування.
18. Хронічний гіпертрофічний пульпіт: етіологія, клініка, діагностика, диференціальна діагностика, лікування.
19. Хронічний гангренозний пульпіт: етіологія, клініка, діагностика, диференціальна діагностика, лікування.
20. Хронічний конкрементозний пульпіт: етіологія, клініка, діагностика, диференціальна діагностика, лікування.

21. Загострення хронічного пульпіту: етіологія, клініка, діагностика, диференціальна діагностика, лікування.
22. Гострий серозний періодонтит: етіологія, клініка, діагностика, диференціальна діагностика, лікування.
23. Гострий гнійний періодонтит: етіологія, клініка, діагностика, диференціальна діагностика, невідкладна допомога, лікування.
24. Хронічний фіброзний періодонтит: етіологія, клініка, діагностика, диференціальна діагностика, лікування.
25. Хронічний гранулематозний періодонтит: етіологія, клініка, діагностика, диференціальна діагностика, лікування.
26. Хронічний грануляційний періодонтит: етіологія, клініка, діагностика, диференціальна діагностика, лікування.
27. Загострення хронічного періодонтиту: етіологія, клініка, діагностика, диференціальна діагностика, невідкладна допомога, лікування.
28. Папіліт. Різновиди. Етіологія, патогенез, клініка, діагностика, диференційна діагностика, лікування, профілактика.
29. Катаральний гінгівіт. Етіологія, патогенез, клініка, діагностика, диференційна діагностика, лікування, профілактика.
30. Гіпертрофічний гінгівіт. Етіологія, патогенез, клініка, діагностика, диференційна діагностика, лікування, профілактика.
31. Виразково-некротичний гінгівіт. Етіологія, патогенез, клініка, діагностика, диференційна діагностика, лікування, профілактика.
32. Локалізований пародонтит. Клініка, діагностика, лікування.
33. Генералізований пародонтит. Клініка, діагностика, лікування.
34. Пародонтоз. Етіологія, патогенез, клініка, діагностика, диференційна діагностика , принципи лікування та профілактика.
35. Роль та вплив соматичних захворювань та станів в виникненні захворювань пародонта.
36. Захворювання слизової оболонки порожнини рота. Травматичні ураження СОПР. Етіологія, патогенез, клініка, діагностика, диференційна діагностика, принципи лікування та профілактика.
37. Захворювання СОПР інфекційної природи (бактеріальні, вірусні, грибові). Етіологія, патогенез, клініка, діагностика, диференційна діагностика, принципи лікування та профілактика.
38. Екस्фоліативний хейліт. Етіологія, клініка, діагностика, диференційна діагностика, лікування.
39. Гландулярний хейліт. Етіологія, клініка, діагностика, диференційна діагностика, лікування.
40. Актинічний хейліт. Етіологія, клініка, діагностика, диференційна діагностика, лікування.
41. Екзематозний хейліт. Етіологія, клініка, діагностика, диференційна діагностика, лікування.
42. Десквамативний і ромбоподібний глосит. Етіологія, клініка, діагностика, диференціальна діагностика, лікування.
43. Алергічні захворювання та аутоімунні ураження СОПР. Етіологія, патогенез, клініка, діагностика, диференційна діагностика, принципи лікування та профілактика.
44. Передракові захворювання СОПР та губ. Етіологія, патогенез, клініка, діагностика, диференційна діагностика, принципи лікування та профілактика.
45. Прояви в порожнині рота при захворюваннях крові. Етіологія, патогенез, клініка, діагностика, диференційна діагностика, принципи лікування та профілактика.
46. Прояви в порожнині рота при гіповітамінозах. Етіологія, патогенез, клініка, діагностика, диференційна діагностика, принципи лікування та профілактика.
47. Прояви в порожнині рота при патології ШКТ. Етіологія, патогенез, клініка, діагностика, диференційна діагностика, принципи лікування та профілактика.

48. Прояви в порожнині рота при патології ССС. Етіологія, патогенез, клініка, діагностика, диференційна діагностика, принципи лікування та профілактика.
49. Прояви в порожнині рота при патології ендокринної системи. Етіологія, патогенез, клініка, діагностика, диференційна діагностика, принципи лікування та профілактика.
50. Прояви в порожнині рота при колагенозах. Етіологія, патогенез, клініка, діагностика, диференційна діагностика, принципи лікування та профілактика.
51. Прояв симптомів та синдромів на СОПР.
52. Види місцевого знеболення в стоматології, в щелепно-лицевій ділянці. Показання та протипоказання. Способи виконання. Помилки та ускладнення .
53. Етіологія, патогенез та класифікація запальних процесів у щелепно-лицевій ділянці. Шляхи поширення одонтогенної інфекції, її ускладнення.
54. Абсцеси, флегмони щелепно-лицевої ділянки: діагностика, клініка, принципи комплексного лікування.
55. Доброякісні пухлини та пухлиноподібні утворення щелепно-лицевої ділянки.
56. Злоякісні пухлини м'яких тканин і кісток щелепно-лицевої ділянки: діагностика, клініка, принципи лікування.
57. Травматична хвороба при пошкодженні щелепно-лицевої ділянки: класифікація, патогенез, прогноз, перебіг, особливості, лікування, наслідки хвороби.
58. Класифікація, особливості пошкоджень тканин щелепно-лицевої ділянки.
59. Тимчасова (транспортна) іммобілізація при пошкодженнях кісток щелепно-лицевої ділянки. Ускладнення.
60. Асфіксія, кровотеча при пошкодженнях тканин щелепно-лицевої ділянки: класифікація, особливості клінічного перебігу.
61. Пошкодження язика, дна порожнини рота: особливості клінічного перебігу та надання допомоги. Пошкодження ший: особливості клінічного перебігу та надання допомоги.
62. Покази до видалення зуба.
63. Протипоказання до видалення зуба.
64. Етапи видалення зуба.
65. Інструменти та анестетики для видалення зуба.
66. Ускладнення після видалення зуба.
67. Атипове видалення зубів. Покази, техніка.
68. Ле-Форт I: етіологія, клініка, діагностика, диференціальна діагностика, лікування.
69. Ле-Форт II: етіологія, клініка, діагностика, диференціальна діагностика, лікування.
70. Ле-Форт III: етіологія, клініка, діагностика, диференціальна діагностика, лікування.
71. Перелом основи черепа: етіологія, клініка, діагностика, диференціальна діагностика, лікування.
72. Перелом тіла нижньої щелепи: етіологія, клініка, діагностика, диференціальна діагностика, лікування.
73. Перелом суглобового відростка нижньої щелепи: етіологія, клініка, діагностика, диференціальна діагностика, лікування.
74. Вивих нижньої щелепи: етіологія, клініка, діагностика, диференціальна діагностика, лікування.
75. Догляд та харчування хворих з переломами щелеп.
76. Переломи та вивихи зубів.
77. Анафілактичний шок. Прояви. Надання невідкладної допомоги.
78. Обморок. Колапс. Прояви. Надання невідкладної допомоги.
79. Гіпертонічний криз. Види. Прояви. Надання невідкладної допомоги.
80. Коматозні стани. Види. Прояви. Надання невідкладної допомоги.
81. Гостра серцева недостатність. Порушення мозкового кровообігу. Прояви. Надання невідкладної допомоги.
82. Судомні синдроми. Шоки іншого генезу. Види. Прояви. Надання невідкладної допомоги.
83. Абсцес очниці: етіологія, клініка, діагностика, диференціальна діагностика, лікування.

84. Підочний абсцес: етіологія, клініка, діагностика, диференціальна діагностика, лікування.
85. Навкологлотковий абсцес: етіологія, клініка, діагностика, диференціальна діагностика, лікування.
86. Привушний абсцес: етіологія, клініка, діагностика, диференціальна діагностика, лікування.
87. Піднижньощелепний абсцес: етіологія, клініка, діагностика, диференціальна діагностика, лікування.
88. Абсцес язика: етіологія, клініка, діагностика, диференціальна діагностика, лікування.
89. Абсцес піднебіння: етіологія, клініка, діагностика, диференціальна діагностика, лікування.
90. Меланома: етіологія, клініка, діагностика, диференціальна діагностика, лікування.
91. Лімфангіома: етіологія, клініка, діагностика, диференціальна діагностика, лікування.
92. Гемангіома: етіологія, клініка, діагностика, диференціальна діагностика, лікування.
93. Кератоакантома: етіологія, клініка, діагностика, диференціальна діагностика, лікування.
94. Шкірний ріг: етіологія, клініка, діагностика, диференціальна діагностика, лікування.
95. Базаліома: етіологія, клініка, діагностика, диференціальна діагностика, лікування.
96. Хвороба Боуена: етіологія, клініка, діагностика, диференціальна діагностика, лікування.
97. Хейліт Манганотті: етіологія, клініка, діагностика, диференціальна діагностика, лікування.
98. Лейкоплакія: етіологія, клініка, діагностика, диференціальна діагностика, лікування.
99. Амелобластома: етіологія, клініка, діагностика, диференціальна діагностика, лікування.
100. Одонтома: етіологія, клініка, діагностика, диференціальна діагностика, лікування.
101. Рак нижньої губи: етіологія, клініка, діагностика, диференціальна діагностика, лікування.
102. Саркома верхньої щелепи: етіологія, клініка, діагностика, диференціальна діагностика, лікування.
103. Саркома Юінга: етіологія, клініка, діагностика, диференціальна діагностика, лікування.

" ОСНОВИ СТОМАТОЛОГІЇ " 5 курс
ПЕРЕЛІК ОСНОВНИХ ПРАКТИЧНИХ НАВИЧОК, ЯКИМИ ПОВИННІ ВОЛОДІТИ
СТУДЕНТИ ПІСЛЯ ЗАКІНЧЕННЯ 5 – ГО КУРСУ ЗГІДНО ОСВІТНЬО –
КВАЛІФІКАЦІЙНОЇ ХАРАКТЕРИСТИКИ

1. Вміти зібрати скарги, анамнез захворювання і життя пацієнтів із основними стоматологічними захворюваннями порожнини рота (зубів, пародонта, СОПР) та щелепно-лицевої ділянки: запальними захворюваннями, новоутвореннями, травмами.
2. Вміти провести об'єктивне обстеження пацієнта: зовнішній вигляд, стан щелепно-лицевої ділянки та порожнини рота: твердих тканин зубів, пародонта, СОПР (огляд, зондування, перкусія, пальпація).
3. Вміти призначити (при необхідності) додаткові методи обстеження
4. Вміти визначити необхідність направлення на консультацію до педіатра або інших вузьких спеціалістів.
5. Вміти дати оцінку стану гігієни порожнини рота.
6. Вміти дати оцінку стану твердих тканин зубів.
7. Вміти дати оцінку стану тканин пародонта.
8. Вміти дати оцінку стану слизової оболонки порожнини рота.
9. Вміти дати оцінку прикусу (ортогнатичний або патологічний).

10. Вміти скласти план профілактики при захворюваннях зубів, тканин пародонта (гінгівіт, пародонтит) та СОПР.
11. Вміти надати рекомендації щодо вибору засобів індивідуальної гігієни порожнини рота у залежності від стоматологічного статусу.
12. Вміти скласти план надання невідкладної доспеціалізованої допомоги при основних стоматологічних захворюваннях.
13. Опанування навичками надання медичної допомоги пацієнтам із запальними захворюваннями, новоутвореннями та травмами щелепно-лицевої ділянки, в тому числі від вогнестрільних та осколкових поранень..
14. Опанування навичками трактування даних рентгенограм, даних КТ, МРТ черепа при запальних захворюваннях, новоутвореннях, травмах зубо-щелепної системи.
15. Опанування навичками трактування даних біохімічного аналізу крові при запальних захворюваннях, новоутвореннях, травмах зубо-щелепної системи.
16. Опанування навичками трактування показників функції зовнішнього дихання при запальних захворюваннях, новоутвореннях, травмах зубо-щелепної системи.
17. Опанування навичками аналізувати дані лабораторних досліджень (загальний аналіз крові, загальний білок і білкові фракції, коагулограму) при запальних захворюваннях, новоутвореннях, травмах зубо-щелепної системи.
18. Опанування навичками надання медичної допомоги при асфіксіях внаслідок захворювань і травм щелепно-лицевої ділянки.
19. Опанування навичками надання медичної допомоги при зовнішній кровотечі з тканин щелепно-лицевої ділянки.
20. Опанування навичками визначення взаємозв'язку стоматологічного статусу і загального статусу хворих.
21. Опанування навичками планування комплексного лікування загальносоматичного хворого із патологією щелепно-лицевої ділянки.
22. Опанування навичками проведення та оцінки загального стану вагітних, дітей із захворюваннями порожнини рота, органів і тканин щелепно-лицевої ділянки.
23. Надання рекомендацій щодо гігієни порожнини рота.
24. Оформлення медичної документації, передбаченої законодавством з охорони здоров'я.

7. ІНСТРУМЕНТИ, ОБЛАДНАННЯ ТА ПРОГРАМНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ, ВИКОРИСТАННЯ ЯКИХ ПЕРЕДБАЧАЄ НАВЧАЛЬНА ДИСЦИПЛІНА

Технічні засоби:

- а) питання I-III рівнів складності ;
- б) тести II-III рівнів складності ;
- в) задачі II-III рівнів складності ;
- г) професійні алгоритми ;
- д) таблиці, слайди, планшети ;
- е) навчальні альбоми ;
- є) орієнтовні карти для самостійної роботи з літературою ;
- ж) методичні рекомендації
- з) рекомендована література

Обладнання:

- а) фантоми;

Програмне забезпечення :

Дистанційна платформа MOODLE

8. РЕКОМЕНДОВАНІ ДЖЕРЕЛА ІНФОРМАЦІЇ

Основна література

1. Борисенко А.В., Антоненко М.Ю. Линовицька Л.В. та ін.

2. Стоматологічні захворювання: терапевтична стоматологія: підручник. – К.: ВСВ «Медицина». – 2017. – 664 с.
3. Вакуленко В.І., Бабов Є.Д., Новікова М.А. та ін.. Курс стоматології: навч. посібник.- Одеса: ОНМедУ, 2012.- 160 с.
4. Маланчук В.О., Борисенко А.В., Харьков Л.В. та ін. Основи стоматології. – Київ: Медицина, 2009. – 592 с.
5. Стоматологія: підручник : У 2 кн. – Кн. 1. / М.М. Рожко, З.Б. Попович, В.Д. Куроєдова та ін.; за ред. проф. М.М. Рожка. – К.: Медицина, 2013. – 872 с.
6. Хоменко Л.А., Кисельникова Л.П., Смоляр Н.И., Чайковский Ю.Б., Савичук А.В., Остапко Е.И., Биденко Н.В., Шматко В.И., Голубева И.Н., Кононович Е.Ф. и др.. Терапевтическая стоматология детского возраста. — Київ: Книга плюс, 2013. — 864 с.
7. Харьков Л.В., Хоменко Л.А., Яковенко Л.Н., Биденко Н.В. Осложнения заболеваний в хирургической и терапевтической стоматологии детского возраста – Киев: Книга плюс, 2014 . — 352 с.

Допоміжна література

1. Аветіков Д.С., Ставицький С.О., Д'яченко А.В. Основи стоматології. Основы стоматологии. Bases of stomatology. Методичні рекомендації для студентів – Полтава. – 2013. – 25с.
2. Вагнер В.Д. Пособие по стоматологии. - М., Н.Новгород: Мед. книга; НГМУ, 2000.- 264 с.
3. Горішний Б.М., Рибалов О.В., Саяпіна Л.М. Щелепно-лицьова хірургія екстремальних ситуацій. - Полтава, 2000. - 221 с.
4. Ковальов Є.В. Обстеження хворого та діагностика одонтопатології в клініці терапевтичної стоматології: навчально-методичний посібник / Є.В. Ковальов, І.Я. Марченко, М.А. Шундрік. – Полтава, 2005. – 124 с.
5. Максименко П.Т. Медикаментозная патология в стоматологии: учеб. пособие / П.Т. Максименко. — Полтава, 2001. – 126 с.
6. Маланчук В.О. та співавт. Хірургічна стоматологія та щелепно-лицева хірургія. У 2 т. – Київ: ЛОГОС, 2011.- Т.1 672 с, Т.2 606 с.
7. Маланчук В.А., Копчак А.В. Доброкачественные опухоли и опухолеобразные состояния челюстно-лицевой области и шеи. Киев, 2008. - 270 с.
8. Мельничук Г.М. Практична одонтологія: курс лекцій із карієсу та некаріозних уражень зубів, пульпиту і періодонтиту: навчальний посібник / Г.М. Мельничук, М.М. Рожко. – Івано-Франківськ, 2003. – 392 с.
9. Поворознюк В.В. Костная система и заболевания пародонта / В.В. Поворознюк, И.П. Мазур. – К., 2005. – 445 с.
10. Пузин М.Н. Нейростоматологические заболевания / М.Н. Пузин. – М.: Медицина, 1997. – 368 с.
11. Рибалов О.В., Скікевич М.Г. Основи стоматології. Підручник. – Вінниця : НОВА КНИГА, 2006. – 232 с.
12. Терапевтична стоматологія: підручник у 4-х т. / [М.Ф.Данилевський, А.В. Борисенко, Л.Ф. Сидельнікова та ін.] / За редакцією А.В. Борисенко. – К.: Медицина, 2008-2014. – Т.2 544с, Т.3 616 с, Т.4 640 с.
13. Фармакотерапія в стоматології: навчальний посібник / В.І. Герелюк, Н.В. Нейко, Т.Д. Павлюк, В.В. Материнський. – Івано-Франківськ, 2001. – 58 с.
14. Флис П.С., Омельчук Н.А., Ращенко Н.В. и др. Ортодонтия: учебнику- К.: Медицина, 2008.- 360 с.
15. Хоменко Л.О., Чайковский Ю.Б., Смоляр Н.И., Савичук О.В., Остапко О.И., Биденко

Н.В. та ін. Терапевтична стоматологія дитячого віку Том 1. – Київ: Книга плюс, 2014. – 432 с.
Том 2. – Київ: Книга плюс, 2016. – 328 с.

Інформаційні ресурси в мережі Інтернет

- 1.<http://medprice.com.ua/ukr/articles/prorizuvannya-zubiv-u-ne...>
- 2.<http://zdravotvet.ru/prorezyvanie-zubov-u-grudnichkov/>
- 3.<http://medical-wiki.in.ua/hvorobi-zubiv/nekariozni-urazhenny...>
- 4.<http://mednews.in.ua/home/ditjacha-tematika-psihologija-rozv...>
- 5.<http://ukrefs.com.ua/page,2,127246-Anomalii-formirovaniya-i-...>
- 6.http://allref.com.ua/uk/skachaty/hvorobi_tverdih_tkanin_zuba
- 7.<http://ppt4web.ru/medicina/profilaktika-stomatologicheskikh-...>
- 8.<http://www.studfiles.ru/preview/4510583/>
- 9.<http://antyseptyky.com/nevidkladna-dopomoga-v-stomatologiyi/>
- 10.<http://zdorovi.info/nevidkladna-stomatologichna-dopomoga-dit...>
- 11.<http://i-medic.com.ua/index.php?newsid=18269>
- 12.<http://stomatologiya.info/therapy/periodontitis/formy-period...>
- 13.<http://zsz.pp.ua/periodontit-formi-ta-prichini-viniknennya-z...>
- 14.<http://www.aregak.com/terapevticheskaya-stomatologiya/zabole...>
- 15.<http://pres.in.ua/urajennya-sopr-pri-infekcijnih-zahvoryuvan...>
- 16.<http://www.vaglive.org/virusni-urajennya-sopr-u-ditej.html>
- 17.<http://pres.in.ua/virusni-urajennya-sopr-u-ditej.html>
- 18.<https://ukrhealth.net/profilaktika-onkologichnix-zaxvoryuvan...>
- 19.<http://svitppt.com.ua/medicina/dobroyakisni-novoutvorenniya-k...>
- 20.<http://ukrpromedic.ru/rizne/materiali-dlja-likariv/20442-zne...>
- 21.<http://ukrpromedic.ru/rizne/materiali-dlja-likariv/20442-zne...>